

Stavovi i navike adolescenata u vezi pušenja

Antolić, Valentina

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Technical College in Bjelovar / Visoka tehnička škola u Bjelovaru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:144:432476>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository of Bjelovar University of Applied Sciences](#)

VISOKA TEHNIČKA ŠKOLA U BJELOVARU
STRUČNI STUDIJ SESTRINSTVA

**STAVOVI I NAVIKE ADOLESCENATA
U VEZI PUŠENJA**

Završni rad br. 43/SES/2017

Valentina Antolić

Bjelovar, listopad 2017.

VISOKA TEHNIČKA ŠKOLA U BJELOVARU
STRUČNI STUDIJ SESTRINSTVA

**STAVOVI I NAVIKE ADOLESCENATA
U VEZI PUŠENJA**

Završni rad br. 43/SES/2017

Valentina Antolić

Bjelovar, listopad 2017.

Visoka tehnička škola u Bjelovaru

Trg E. Kvaternika 4, Bjelovar

1. DEFINIRANJE TEME ZAVRŠNOG RADA I POVJERENSTVA

Kandidat: **Antolić Valentina**

Datum: 13.06.2017.

Matični broj:001045

JMBAG: 0231048976

Kolegij: **JAVNO ZDRAVSTVO**

Naslov rada (tema): **Stavovi i navike adolescenata u vezi pušenja**

Područje: **Biomedicina i zdravstvo** Polje: **Javno zdravstvo i zdravstvena zaštita**

Grana: **Javno zdravstvo**

Mentor: **dr.sc. Zrinka Puharić**

zvanje: **viši predavač**

Članovi Povjerenstva za završni rad:

1. **Tamara Salaj, dipl.med.techn., predsjednik**
2. **dr.sc. Zrinka Puharić, mentor**
3. **Đurđica Grabovac, dipl.med.techn., član**

2. ZADATAK ZAVRŠNOG RADA BROJ: 43/SES/2017

Studentica će u svom radu prikazati incidenciju pušenja u svijetu i Hrvatskoj, objasniti zašto je pušenje javnozdravstveni problem te ukazati na problem pušenja adolescenata. Putem anonimne ankete ispitati će stavove i navike vezane uz pušenje, utječe li pušenje i edukacija roditelja na pušenje djece te pokazati kako medicinska sestra prvostupnica može sudjelovati u prevenciji pušenja stanovnika i jačanju zdravih stilova života.

Zadatak uručen: 13.06.2017.

Mentor: **dr.sc. Zrinka Puharić**

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici dr.sc. Zrinki Puharić, dr.med. na pomoći, sugestiji i savjetima u izradi ovog rada. Isto tako zahvaljujem se svim profesorima Visoke tehničke škole u Bjelovaru na prenesenom znanju.

Veliko hvala mojim roditeljima, sestri, bratu i ostalim članovima obitelji koji su me motivirali, vjerovali u mene i bili mi podrška tijekom studiranja.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
1.1. Duhanski dim i nikotin	2
1.2. Zloćudni tumori i pušenje.....	3
1.3. Dišni sustav i pušenje	3
1.4. Krvožilni sustav i pušenje.....	4
1.5. Središnji živčani sustav i pušenje	4
1.6. ESPAD istraživanje	5
1.7. HBSC istraživanje	5
1.8. GYTS istraživanje	6
1.9. Prevenција pušenja	6
1.10. Obitelj i pušenje.....	7
2. CILJ RADA.....	8
3. METODE I ISPITANICI	9
3.1. Metode	9
3.2. Ispitanici	9
4. REZULTATI	10
4.1. Rezultati u osnovnoj školi	10
4.2. Rezultati u srednjoj medicinskoj školi.....	14
4.3. Rezultati tehnička škola Bjelovar	19
4.4. Zbirni rezultati istraživanja.....	23
4.5. Razlike u učestalosti i stavovima pušenja između medicinske i tehničke škole .	24
5. RASPRAVA.....	26
5.1. Pušenje u osnovnoj školi	26
5.2. Pušenje u srednjoj školi	27
5.3. Pušenje u svijetu	29
6. ZAKLJUČAK.....	30

7. LITERATURA	31
8. OZNAKE I KRATICE	33
9. SAŽETAK	34
10. SUMMARY	35

1. UVOD

„Pušenje je udisanje dima zapaljenog duhanskog lišća u cigareti ili luli. Kolumbo je u XVI. stoljeću donio duhan iz Amerike u Europu i od tada se pušenje proširilo po cijelom svijetu“ (1).

U današnjem modernom svijetu, pušenje duhana je masovna pojava bolesti ovisnosti te najraširenija socijalna bolest i prioritetan javnozdravstveni problem u svijetu i u našoj sredini (2).

Adolescenti, kao mladi ljudi u tom razdoblju tjelesnog i duhovnog razvijanja, nailaze na različite izazove koje život stavlja pred njih i sukobe s okolinom koja ih često puta, po njihovom dubokom uvjerenju ne razumije. U tom vremenskom razdoblju javljaju se samodokazivanje, uklapanje u okolinu, vidljive promijene na tijelu, usklađivanje obveza u školi i želje za izlascima s vršnjacima. Kao jedan otpor na promijene kroz koje prolaze javlja se i ta želja za prvom cigaretom koja često puta prijeđe u ovisnost. Djeca sa zapaljenom cigaretom pokazuju otpor, da se i njih nešto treba pitati, ali i želju za što brži ulazak u život odraslih, koji sami kreiraju svoj život onako kako to oni žele. Nakon što se zapali prva cigareta stječe se vrlo brzo nesvjesna navika pušenja koja se onda produži kroz daljnji život.

Profesor Mijo Šimunić u priručniku „Zašto ne pušiti?“ navodi kako su 80% redovitih pušača postali ovisnici upravo u tom životnom razdoblju oko osamnaeste godine (2).

U ovom radu će se prikazati učestalost pušenja među adolescentima, te njihovi stavovi prema pušenju. Bit će prikazana usporedba u učestalosti pušenja između medicinske i tehničke škole, te kada osnovnoškolci posežu za prvom cigaretom.

1.1. Duhanski dim i nikotin

„Botanika je duhan svrstala u rod Nicotianae i dala joj latinsko ime *Nicotiana tabacum* ili *Nicotiana rustica*. Duhan je jednogodišnja biljka koja može izrasti do visine oko dva metra“(2).

Već u 16. i 17. stoljeću duhan se je upotrebljavao pomoću lule i ušmrkavanjem prašine od suhog smrvljenog duhanskog lišća. Krajem 18. stoljeća uvode se cigare, a cigarete se uvode u 19. stoljeću (2).

Duhanski ili pušački dim je smjesa raznih kemijskih tvari u kojoj mnogi ljudi, osobito mladi uživaju. Sastav duhanskog dima ovisi o vrsti duhana, zatim o temperaturi, dužini cigarete, brzini izgaranja, raznim dodacima i na kraju ovisi i o tehnološkoj obradi duhana (2). Stoga možemo reći kako i sama „kvaliteta duhana“ ovisi na koji način se duhan priprema za proizvodnju cigareta. Svi znamo kako cigarete nisu zdrave i kako sadrže puno štetnih sastojaka, ipak neki se sastojci posebno izdvajaju. Među najštetnije sastojke u duhanskom dimu cigareta spadaju (2): nikotin, ugljični monoksid i katranski spojevi.

„Nikotin je organski kemijski bazični spoj (1 metil-2-3 piridil-pirolidin) koji pripada skupini alkaloida i jedna je od tvari u duhanu zbog koje se uglavnom i puši“(2).

Iako je već spomenuto da je jedan od najštetnijih sastojaka cigareta i nikotin, dobro je znati kako je već 0,06 grama nikotina smrtna doza za odraslog nepušača. Oko jedne četvrtine nikotina u mozak dospije za oko šest sekundi (3).

1.2. Zloćudni tumori i pušenje

U istraživačkim metodama ustanovljena je povezanost pušenja s rakom. Četiri tisuće kemijskih tvari sadrži upravo duhanski dim, dok je među tim tvarima otkriveno oko pedesetak kancerogena. Najviše kancerogena u ljudski organizam ulazi hranom oko 40%, dok je na drugom mjestu pušenje sa visokih 30% (2).

Povezanost duhana i pojava raka počela se je tumačiti već oko 1939. godine, kada je provedeno prvo istraživanje u Njemačkoj. Pomoću tog istraživanja ustanovljeno je da oko 15 do 20 puta je veći rizik oboljenja raka pluća kod pušača. Bitno je naglasiti da osobe najčešće obolijevaju od raka pluća u dobi od 55 do 65 godine, a 95% od njih konzumiraju cigarete (2).

1.3. Dišni sustav i pušenje

Duhanski dim prvo oštećuje dišni sustav, a zatim ostavlja posljedice koje trpi cijeli organizam. Zdravstvene posljedice aktivnog pušenja su (3):

- Rak grla – prema statistikama, oko 95% bolesnika koji boluju od navedene bolesti su pušači.
- Rak pluća – ili rak bronha pluća karakteristična je bolest pušača, koja se javlja podmuklo i u početku bez tegoba, tek kasnije se javljaju neki uočljivi simptomi kao što su: krvavi ispljuvci, neprestani kašalj i mršavljenje. Često se javlja i rak usana i grkljana.
- Kronične bolesti bronha i pluća - nikotin djeluje tako da sužava krvne žile u sluznici dišnog sustava, te su pušači skloni infekcijama gornjih dišnih putova. U kroničnu bolesti bronha i pluća spadaju: kronični bronhitis, emfizem i astma.
- Bronhitis – u pušača je šest puta češći nego u nepušača. Kronični bronhitis se može samo izliječiti ako osoba prestane pušiti. Najčešći simptom je suhi jutarnji kašalj koji se još naziva i „pušački kašalj“.
- Emfizem pluća – kod pušača se javlja različito i često puta rano. Kao i kod bronhitisa emfizem pluća je šest puta češći kod pušača nego kod nepušača.

1.4. Krvožilni sustav i pušenje

„Računa se da je među umrlima zbog srčane bolesti oko 30% njih umrlo u prosjeku dvadesetak godina prije zbog višegodišnjeg pušenja duhana“ (2).

Statistički podaci pokazuju kako će pušači prije dobiti malignu hipertenziju, nego nepušači. Zbog pušenja često dolazi i do bolesti arterija nogu, oko 96% bolesnika koji oboli od poremećaja cirkulacije krvi u nogama jesu pušači. Kod njih se često može pojaviti i gangrena, a nažalost i u velikom broju slučajeva i amputacija nogu. Istraživanje koje je provedeno u Njemačkoj daje podatak da od 100 bolesnika koji imaju smetnje cirkulacije krvi u nogama, njih devedeset devet su pušači (3).

Tijekom pušenja jedne cigarete kod 20-30% pušača se povisuje krvni tlak, dolazi do suženja krvnih žila i ubrzava se protok krvi te dolazi do povećanog broja srčanih otkucaja (2).

1.5. Središnji živčani sustav i pušenje

Kao što pušenje šteti svakom sustavu u organizmu, tako nije izostavljena niti štetnost prema središnjem živčanom sustavu.

Mozak je opskrbljen sa najviše krvnih žila i kapilara. U njemu se odvijaju elektrokemijski procesi. Nakon što se nikotin udahne, sve čestice duhanskog dima za oko sedam sekundi stižu iz pluća u mozak. To se događa zbog dobre prokrvljenosti mozga (3).

Zbog toksičnog djelovanja duhanskog dima na živčani sustav dolazi do slabljenja pokreta mišića, zatim motoričke reakcije te refleksne radnje, također može doći i do smanjene osjetljivosti na vanjske podražaje. Dobro je naglasiti da osobe koje konzumiraju cigarete imaju manju koncentraciju i smanjenu radnu sposobnost (2).

1.6. ESPAD istraživanje

„Europsko istraživanje o pušenju, pijenju alkohola i uzimanju droga među učenicima“ (4).

Prema ESPAD (*European School Survey on Alcohol and Other Drugs*) istraživanju (4) u Hrvatskoj 2015. godine sudjelovalo je 6488 učenika koji su u godini istraživanja navršavali šesnaest godina. Provedeno istraživanje dalo je sljedeće rezultate (4): „Jednom ili više puta u životu pušilo je 62,1% učenika (61,4% mladića i 62,8% djevojaka). U posljednjih tridesetak dana 20,6% učenika (20,4% mladića i 20,7% djevojaka) je izjavilo kako je pušilo manje od dvadeset cigareta na dan. Više od jedne kutije (dvadeset cigareta) pušilo je 2,7% (3,0% mladića i 2,3% djevojaka).“ Međunarodni rezultati ESPAD istraživanja u 2015. godini prikazuju kako najveći postotak konzumiranja cigareta u zadnjih trideset dana ima Bugarska sa 37%, a odmah poslije nje i Hrvatska sa 33%.

1.7. HBSC istraživanje

„Međunarodno istraživanje o zdravstvenom ponašanju učenika“ (5).

HBSC (*Health Behaviour in School-aged Children*) istraživanje koje je provedeno 2013./2014. godine daje sljedeće podatke (5): jedanput tjedno puši oko 1% dječaka i 0,2% djevojčica dobnе skupine jedanaest godina, sa trinaest godina puši 5% dječaka i 3% djevojčica, dok sa petnaest godina puši 25% dječaka i 22% djevojaka. Na vrhu ljestvice pušenje 11-godišnjaka su Izrael, Grenland i Ruska Federacija, dok su na dnu ljestvice Nizozemska, Finska, Švedska, a Hrvatska je na dvadeset i šestom mjestu. Kada su u pitanju 13-godišnjaci na vrhu ljestvice su Grenland, Poljska i Ruska Federacija, a na dnu ljestvice su Kanada, Island i Norveška. Hrvatska je na dvanaestom mjestu. Kod 15-godišnjaka na vrhu ljestvice su Grenland, Bugarska i Hrvatska, a na dnu ljestvice Island, Norveška i Armenija.

1.8. GYTS istraživanje

„Međunarodno istraživanje o pušenju mladih“(6).

U GYTS (*engl. Global Youth Tobacco Survey*) istraživanju sudjelovalo je 3250 učenika. Rezultati su sljedeći (6): „U Hrvatskoj je u vrijeme anketiranja 15,9% učenika pušilo bilo koji duhanski proizvod, dok ih je 14,6% pušilo cigarete. Značajno viši postotci zabilježeni su u gradu Zagrebu (20,2% pušilo je bilo koji duhanski proizvod, 19% učenika je pušilo cigarete). Od sadašnjih pušača 5% je pušilo cigarete 20 ili više dana u zadnjih 30 dana.“.

1.9. Prevencija pušenja

„Svjetska zdravstvena organizacija smatra pušenje najopasnijim uklonjivim uzročnikom bolesti. U X. reviziji Međunarodne klasifikacije bolesti pušenje je svrstano u kategoriju bolesti, i to pod šifrom F12.2 kao „Sindrom ovisnosti o duhanu“ (*engl. tobacco dependence syndrome*). Zbog velikog broja pušača u svijetu posljedice pušenja na zdravlje imaju pandemijsko obilježje i zato je svjetski javnozdravstveni problem“(1).

Prevencija pušenja mladeži se odnosi ponajprije na obitelj, koja od najranijih dana treba započeti edukaciju svoje djece. Ako roditelji puše, trebali bi se pred djecom suzdržavat od navedenog, te ne konzumirati cigarete u istoj prostoriji gdje borave djeca jer tako oni postaju pasivni pušači. U odgojno obrazovnim ustanovama u kojima mladi provode većinu vremena, potrebno je organizirati u sklopu škole razne edukacije, ne samo o štetnosti pušenja, već i o drugim vrstama ovisnosti. Prodavačice bi se trebale držati pravila i ne prodavati cigarete maloljetnicima. Potrebno je razviti svijest o posljedicama štetnog pušenja građanima, a posebno mladima. Putem medija bi se trebalo govoriti o štetnosti pušenja, razne reklame koje preveniraju pušenje, a ne da ga potiču. Na državnoj razini organizirati dan nepušenja 31. svibnja koji je međunarodni dan nepušenja, a pokrenula ga je Svjetska zdravstvena organizacija 1987. godine.

„Procjenjuje se da u Hrvatskoj od posljedica pušenja godišnje umire oko 14.000 ljudi, što znači da Hrvatska svake godine gubi jedan grad veličine Makarske“(7).

„Danas od posljedica pušenja duhana i posljedica toga pušenja pate i umiru mnogi. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije od posljedica pušenja godišnje umire 5,4 milijuna ljudi, od čega 12.000 do 14.000 u Hrvatskoj. Procjena je da će do 2030. godine godišnje umrijeti oko 8 milijuna ljudi upravo od bolesti uzrokovanih pušenjem“(8).

1.10. Obitelj i pušenje

„Obitelj je društvena zajednica u kojoj dijete živi od rođenja, razvija se i priprema za samostalan život. U okviru obitelji odvija se najranijih dana života proces socijalizacije ili prilagođavanja svojoj društvenoj okolini. Tu se usvajaju prva znanja, običaji, način življenja i izgrađivanje odnosa prema svijetu. Dakle, i odnos prema pušenju, alkoholu i drugim psihoaktivnim tvarima uspostavlja se unutar obitelji od najranijeg djetinjstva“(2).

Velika odgovornost je na roditeljima koji od najranije dobi trebaju brinuti za svoju djecu jer kao što navodi dr. Šimunić: „Najčešći je oblik učenja u najranijoj dobi oponašanje. Sva djeca najprije oponašaju svoje roditelje, stariju braću i sestre te drugu bližu rodbinu“(2).

Bilo bi idealno da roditelji kada saznaju da će dobiti dijete prestanu pušiti jer djeci su uzor roditelji. Djeci su uzor one osobe s kojima provode najviše vremena. Ako djeca vide svoje roditelje da puše i da to konstantno rade, zašto bi mislili da je to nešto loše. Upravo suprotno, i djeca će htjeti probati i uvjeriti se što je to tako dobro u tome.

„Vjerojatnost da će dijete postati pušač osam je puta veća ako su roditelji pušači. Djeca koja ništa ne znaju o pušenju, pušenje svojih roditelja prihvaćaju kao nešto atraktivno i zanimljivo“(2). Njihova pozornost je usmjerena na paljenje cigareta, na samu kutiju cigareta, udisanje dima i slično. Neka djeca koja su stekla određena znanja u školi o štetnosti pušenja, vrlo često nisu sretna zbog toga što ma roditelji puše. Ponekad takva djeca nastoje utjecati na roditelje da prestanu pušiti i to pokušavaju na različite načine (2).

2. CILJ RADA

Cilj ovog rada je saznati prave razloge zbog kojih dolazi do navike pušenja. Istraživanjem se želi utvrditi koliko su adolescenti upoznati o navedenoj temi te smatraju li pušenje javnozdravstvenim problemom naše zajednice.

Cilj rada je ispitati:

- učestalost pušenja adolescenata
- konzumiranje prve cigarete
- razliku u pušenju između srednje medicinske škole i srednje tehničke škole
- uzrok konzumiranja prve cigareta kod adolescenata

Kroz rad želi se naglasiti koji su to stavovi s kojima mladi ljudi ulaze u taj svijet ovisnosti, ali i navike koje su kasnije vidljive u statističkim podacima. Promišljanja, zaključci i rješenja temelje se kroz istraživačke statistike koje su proizašle iz anketnih pitanja koja su rješavali srednjoškolci i osnovnoškolci, te na literaturi koja je vidljiva kroz tekst i na kraju rada.

Dobiveni rezultati ankete mogu biti dobra podloga za kasnije znanstveno medicinske studije, ali i školsko obrazovane studije, koji imaju smjernice u anketnim podacima, za prevenciju pušenja među mladim školarcima. Iz njih je vidljivo u kojoj dobnoj razini školarcima treba najviše pomoći u opće odgojnim sadržajima, koji će rezultirati prevencijom pušenja.

3. METODE I ISPITANICI

3.1. Metode

Metode koje su korištene u izradi ovog rada su ankete koje su ispunjavali učenici osnovnih i srednjih škola. Ankete su provedene 2016. godine, uz odobrenje škola u kojima se provodilo anketiranje učenika.

Istraživanje je obavljeno u Osnovnoj školi Nova Rača gdje su anketirani učenici od petog do osmog razreda. U srednjoj medicinskoj školi u Bjelovaru anketirani su učenici trećih i četvrtih razreda kao i u srednjoj tehničkoj školi u Bjelovaru. Prije samog istraživanja za maloljetne osobe napravljena je izjava, koja se dostavila roditeljima na potpis za pristanak anketiranja njihove maloljetne djece.

Anketa se sastoji od osamnaest osnovnih pitanja za sve ispitanike, te trinaest dodatnih pitanja za ispitanike koji svakodnevno ili ponekad konzumiraju cigarete .

Anketirane su osobe velikim postotkom sudjelovale aktivno u ispunjavanju anketa. Jedan manji postotak je relativizirao stvar.

3.2. Ispitanici

Anketirano je ukupno tristo sedamdeset i šest učenika osnovnih i srednji škola. Od toga je sto trideset i devet učenika osnovne škole, sto devetnaest učenika srednje medicinske škole te sto osamnaest učenika srednje tehničke škole. U srednjoj medicinskoj školi ankete su provedene u sljedećim smjerovima: medicinska sestra, dentalni tehničar, zdravstveno-laboratorijski tehničar, farmaceutski tehničar. U srednjoj tehničkoj školi ankete su provedene kod sljedećih smjerova: tehničar za računalstvo, elektrotehničar, tehničar za strojarstvo, građevinski tehničar.

Prosjek godina u osnovnoj školi je 12,9 godina, u medicinskoj školi 17,8 godina, a u tehničkoj školi 17,6 godina.

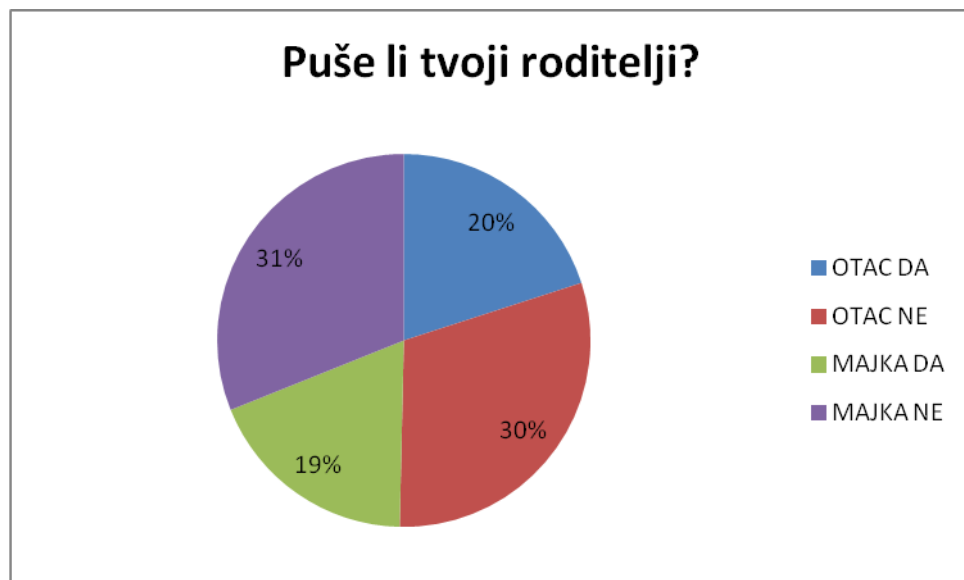
U osnovnoj školi anketirano je šezdeset i devet ispitanika muškog spola i sedamdeset ispitanika ženskog spola. U medicinskoj školi anketirano je dvadeset ispitanika muškog spola i devedeset i devet ispitanika ženskog spola. U tehničkoj školi anketirano je sto jedanaest ispitanika muškog spola i sedam ispitanika ženskog spola.

4. REZULTATI

4.1. Rezultati u osnovnoj školi

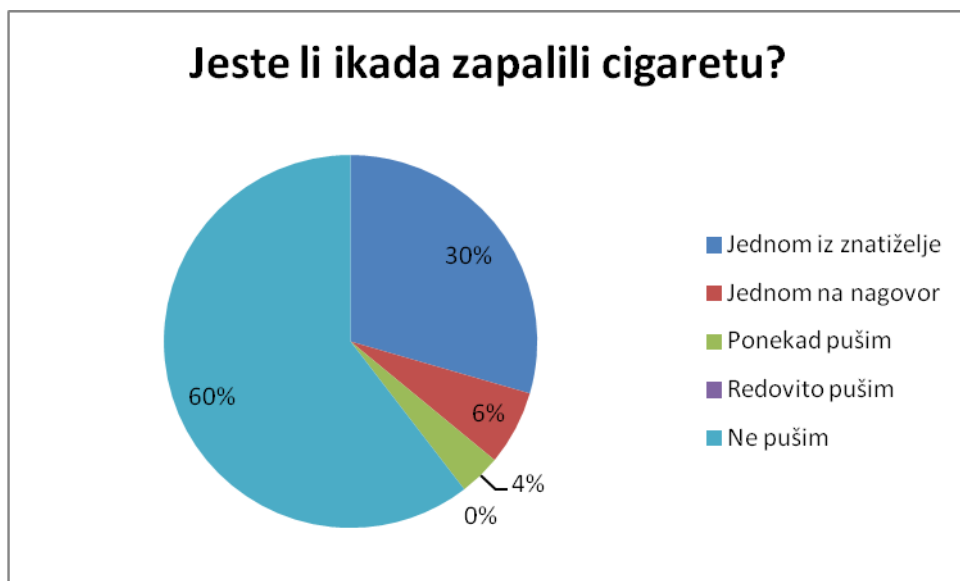
U ovom dijelu rada prikazani su rezultate iz osnovne škole. Ukupan broj ispitanika u osnovnoj školi je sto trideset devet. Od toga šezdeset i devet ispitanika muškog spola, a sedamdeset ispitanika ženskog spola.

Na pitanje: „Puše li tvoji roditelji?“ pedeset i dva ispitanika, odnosno 19% je za majku dalo pozitivan odgovor, dok ostalih osamdeset sedam ispitanika ili 31% je za majku dalo negativan odgovor. Nadalje pedeset i šest ispitanika ili 20% za oca je dalo pozitivan odgovor, dok je osamdeset i pet ispitanika ili 30% dalo negativan odgovor.

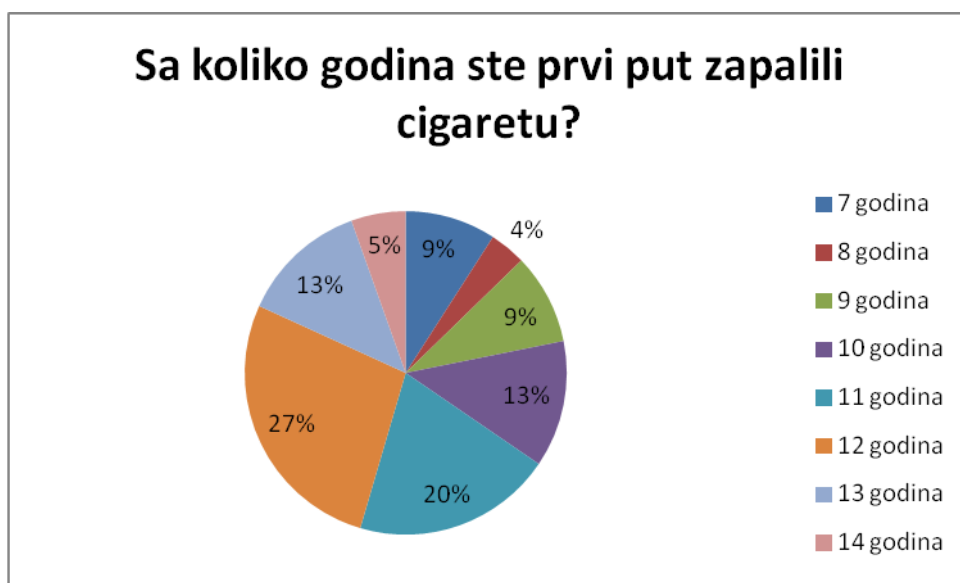
Slika 1. Učestalost pušenja roditelja učenika osnovne škole

Na sljedeće pitanje: „Jeste li ikada zapalili cigaretu?“ od sto trideset i devet ispitanika četrdeset i jedan je odgovorio jednom iz znatiželje, što iznosi 30%. Devet ispitanika odnosno njih 6% odgovorilo je jednom na nagovor. Osamdeset i četiri ispitanika odnosno 60% je odgovorilo da ne puši, dok je pet ispitanika ili 4% odgovorilo da ponekad puši. Odgovor redovito pušim nije dao niti jedan od sto trideset i devet ispitanika.

Slika 2. Učestalost pušenja u osnovnoj školi

Nadalje u anketi je bilo postavljeno pitanje: „Sa koliko godina ste prvi put zapalili cigaretu?“ iz obrađenih podataka izračunat je prosjek godina u osnovnoj školi koji iznosi 11,3 godina. Slika 4. je grafički prikaz postotka godine u kojoj su ispitanicu prvi put zapalili cigaretu.

Slika 3. Konzumiranje prve cigarete

Sljedeće pitanje koje je postavljeno u anketi glasi: „Mislite li da je društvo potrebno informirati o posljedicama štetnog pušenja?“ sto trideset ispitanika odgovorilo je potvrdno, dok je samo devet ispitanika dalo negativan odgovor.

Na pitanje: „Da li se Vi želite informirati o posljedicama štetnog pušenja?“ osamdeset i šest ispitanika odgovorilo je potvrdom, dok je pedeset i tri ispitanika dalo negativan odgovor.

U anketi nije izostavljeno ni pitanje: „Smatrate li da je pušenje ozbiljan problem u našem društvu?“ sto trideset ispitanika je odgovorilo pozitivno u postocima to iznosi 88%, a sedamnaest ispitanika negativno što u postocima iznosi 12%.

Slika 4. Ozbiljnost problema pušenja u društvu

Nakon toga, postavljeno je pitanje: „Smatrate li da je maloljetnim osobama teško doći do cigareta?“ sto četrnaest ispitanika u postocima 82% je odgovorilo da nije, a samo dvadeset i pet ispitanika odnosno 18% je dalo potvrđan odgovor.

Slika 5. Lakoća dolaska maloljetnika do cigareta

Na pitanje: „Što Vas je navelo na to da počnete pušiti?“ svih pet ispitanika koji su odgovorili da ponekad zapale cigaretu imali su isti odgovor da ih je društvo navelo na to.

Na sljedeće pitanje: „Zašto pušite?“ svih pet ispitanika ponovno su dali identičan odgovor, a to je društvo.

Na pitanje: „Želite li prestati pušiti?“ jedan ispitanik je odgovorio da ne, a četiri ispitanika da ne znaju.

Sljedeće pitanje je glasilo: „Znaju li Vaši roditelji da pušite?“ svih pet ispitanika je dalo negativan odgovor, isto kao i na pitanje: „Pušite li kod kuće?“.

U anketi je postavljeno pitanje: „Jeste li ikada nagovarali prijatelja da zapali cigaretu?“ od pet ispitanika svi su dali potvrđan odgovor.

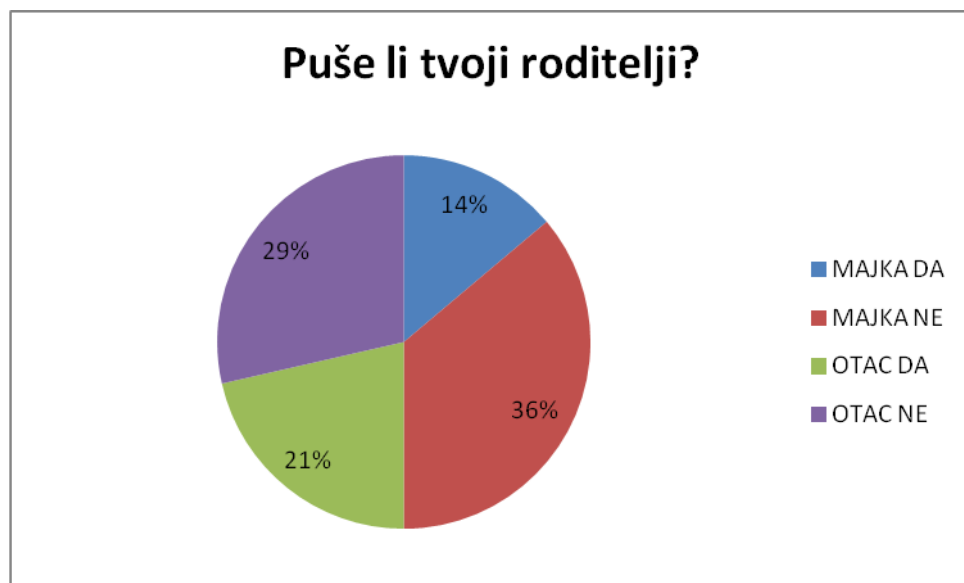
Na pitanje: „Jeste li pokušali prestati pušiti?“ odgovor je za tri ispitanika nisam, a za dva ispitanika odgovor je: „Nisam, ni ne razmišljam o tome“.

Zadnje pitanje koje je postavljeno u anketi je: „Gdje najčešće pušite?“ tri ispitanika odgovorilo je u parku, a dva ispitanika u kafiću.

4.2. Rezultati u srednjoj medicinskoj školi

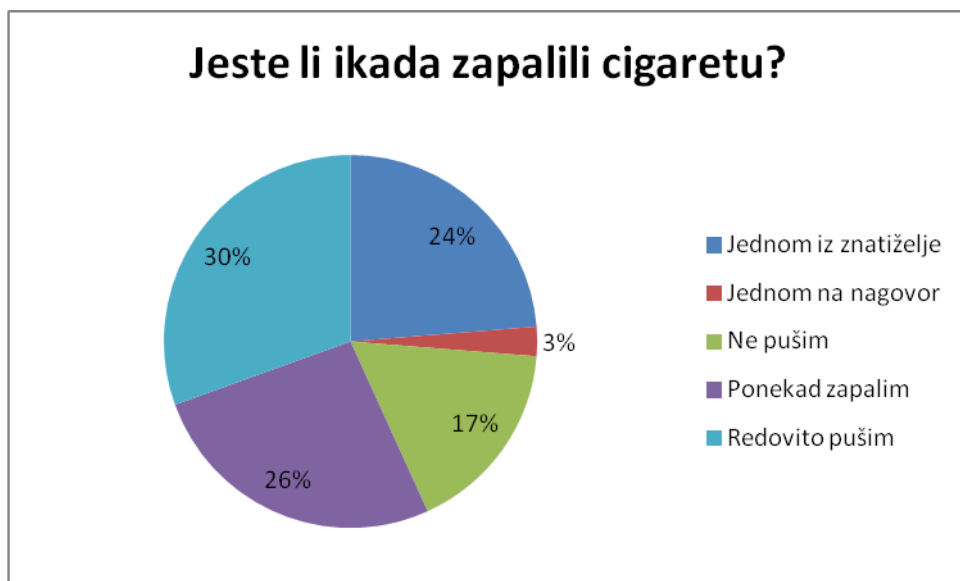
Ukupan broj ispitanik u srednjoj medicinskoj školi je sto devetnaest. Od toga dvadeset ispitanika muškog spola, a devedeset i devet ženskog spola.

Na pitanje: „Puši li tvoja majka?“ odgovori su sljedeći: trideset i tri ispitanika je odgovorilo potvrdno, dok je osamdeset i šest dalo negativan odgovor. Na pitanje: „Puši li tvoj otac?“ pedeset i jedan ispitanik je dao pozitivan odgovor, a šezdeset i osam ispitanika negativan odgovor.

Slika 6. Učestalost pušenja roditelja učenika medicinske škole

Sljedeće pitanje ankete glasi: „Jeste li ste ikada zapalili cigaretu?“ od sto devetnaest ispitanika odgovori su sljedeći: dvadeset i osam ispitanika je odgovorilo jednom iz znatiželje, tri ispitanika jednom na nagovor, dvadeset ispitanika nikad nije zapalilo cigaretu, dok trideset i jedan ispitanik ponekad puši, a njih trideset i šest redovito puši. Slika 7. prikazuje rezultat grafički u postocima.

Slika 7. Učestalost pušenja učenika medicinske škole

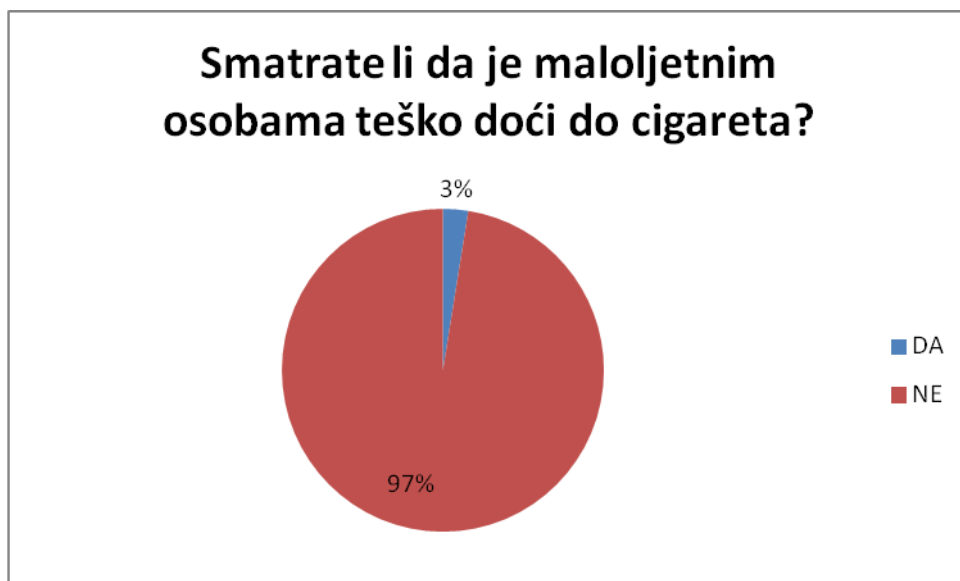
Svim ispitanicima je bilo postavljeno pitanje „Sa koliko godina ste prvi put zapalili cigaretu?“ cigaretu nikada nisu zapalili njih dvadeset. Dok je ostalih devedeset i devet ispitanika prvu cigaretu zapalilo u prosjeku sa 14,5 godina.

Na pitanje: „Mislite li da je društvo potrebno informirati o posljedicama štetnog pušenja?“ sto i šest ispitanika je dalo potvrđan odgovor, a njih trinaest negativan odgovor.

Jedno od pitanja je glasilo: „Da li bi se Vi željeli više informirati o posljedicama štetnog pušenja?“ četrdeset i šest ispitanika je odgovorilo potvrđno, a čak sedamdeset i tri je dalo negativan odgovor.

Sljedeće pitanje je glasilo: „Smatrate li da je pušenje ozbiljan problem u našem društvu?“ osamdeset i pet ispitanika je odgovorilo potvrđno, a trideset i četiri ispitanika negativno.

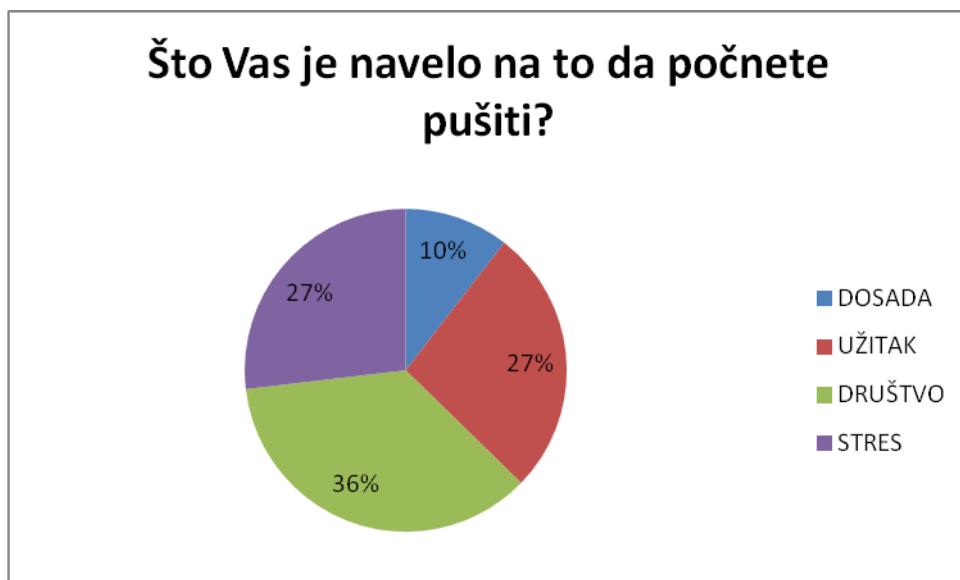
Zadnje pitanje na koje su svi ispitanici davali odgovor glasi: „Smatrate li da je maloljetnim osobama teško doći do cigareta?“ samo tri ispitanika, odnosno 3% je dalo potvrđan odgovor, a sto šesnaest ispitanika, odnosno 97% dalo je negativan odgovor.

Slika 8. Lakoća dolaska do cigareta

Sljedeća pitanja odgovarali su samo oni koji redovito i ponekad puše, odnosno odgovaralo je šezdeset i sedam ispitanika.

Na pitanje: „Što Vas je navelo na to da počnete pušiti?“ sedam ispitanika je navelo da su počeli pušiti iz dosade, osamanest ispitanika je odgovorilo zbog užitka, dvadest i jedan ispitanik je odgovorio zbog društva, a osamnaest ispitanika zbog stresa.

Slika 9. Razlozi pušenja učenika medicinske škole

Pitanje: „Zašto pušite?“ dalo je približno slične rezultate kao i prethodno pitanje, a neki odgovori su se bitno razlikovali. Sedam ispitanika je odgovorilo da to čini iz dosade, osamnaest

ispitanika zbog užitka, dvadeset i četiri ispitanika je odgovorilo da puše zbog društva, a osamnaest ispitanika zbog stresa.

Ispitanici su zatim odgovarali na pitanje: „Želite li prestati pušiti?“, trinaest ih je dalo potvrđan odgovor dok njih sedamnaest negativan odgovor, a trideset i sedam ispitanika je odgovorilo da ne znaju.

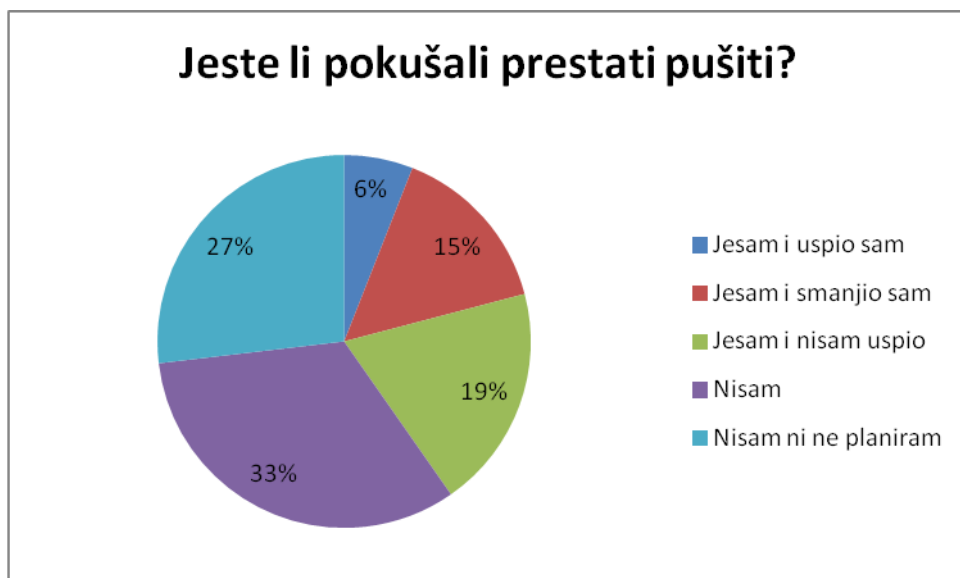
Sljedeće pitanje glasi: „Znaju li Vaši roditelji da pušite?“, potvrđan odgovor dalo je dvadeset i devet ispitanika, a trideset i osam je dalo negativan odgovor.

Na pitanje: „Pušit li kod kuće?“ dvadeset i jedan ispitanik je odgovorio: „Da, ali se skrivam od roditelja“, deset ispitanika je odgovorilo da puši pred roditeljima, trideset i šest ispitanika je odgovorilo da ne puši kod kuće.

Na pitanje: „Kupuju li Vam roditelji cigarete?“ pet ispitanika dalo je potvrđan odgovor, pet da im roditelji ponekad kupuju cigarete, te pedeset i sedam ispitanika da im roditelji ne kupuju cigarete.

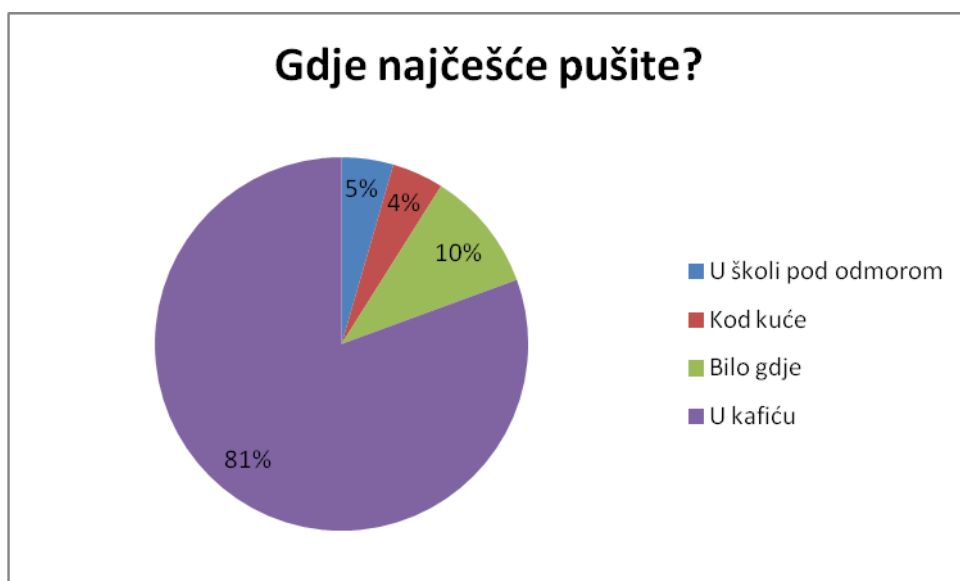
Sljedeće pitanje ankete je: „Jeste li ikada nagovarali prijatelja/prijateljicu da zapali cigaretu?“ trideset i tri ispitanika odgovorilo je potvrdno dok je trideset i četiri ispitanika dalo negativan odgovor.

Na pitanje: „Jeste li pokušali prestati pušiti?“ odgovorom: „Jesam i uspio sam“ je odgovorilo četiri ispitanika. Deset ispitanika je odgovorilo da je smanjilo, trinaest je odgovorilo da je pokušalo ali nisu uspjeli. Dvadeset i dvoje nije ni pokušavalo prestati, dok osamnaest ispitanika nisu pokušali niti razmišljaju o tome. Slika 10. grafički prikazuje rezultate u postocima.

Slika 10. Pokušaj prestanka pušenja učenika medicinske srednje škole

Na pitanje: „Gdje najčešće pušite?“ tri ispitanika je odgovorilo u školi pod odmorom, što iznosi 5%, tri ispitanika odnosno 4% je odgovorilo kod kuće, sedam ispitanika ili 10% je odgovorilo bilo gdje i njih pedeset i četiri ili u postocima 81% je odgovorilo u kafiću.

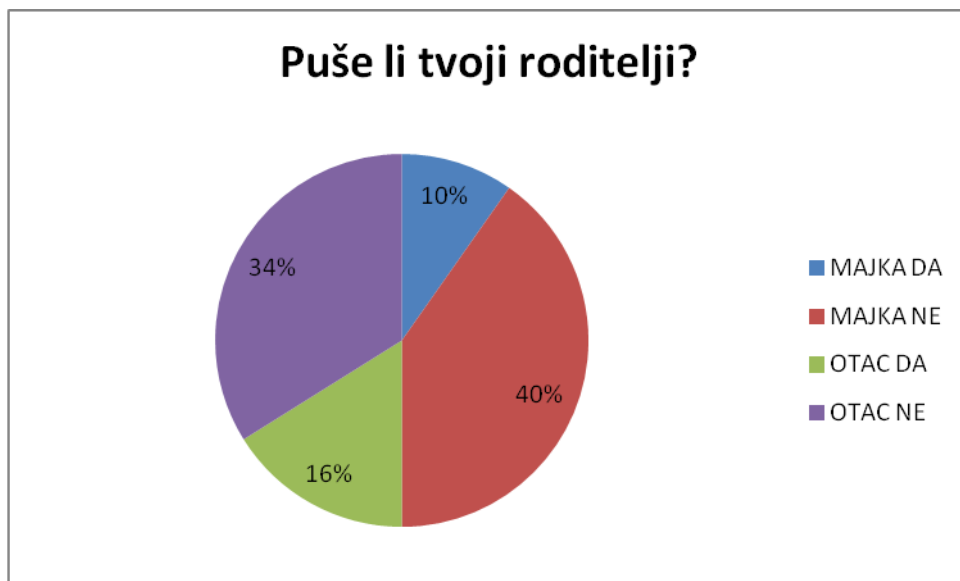

Slika 11. Mjesta konzumiranja cigareta učenika srednje medicinske škole

4.3. Rezultati tehnička škola Bjelovar

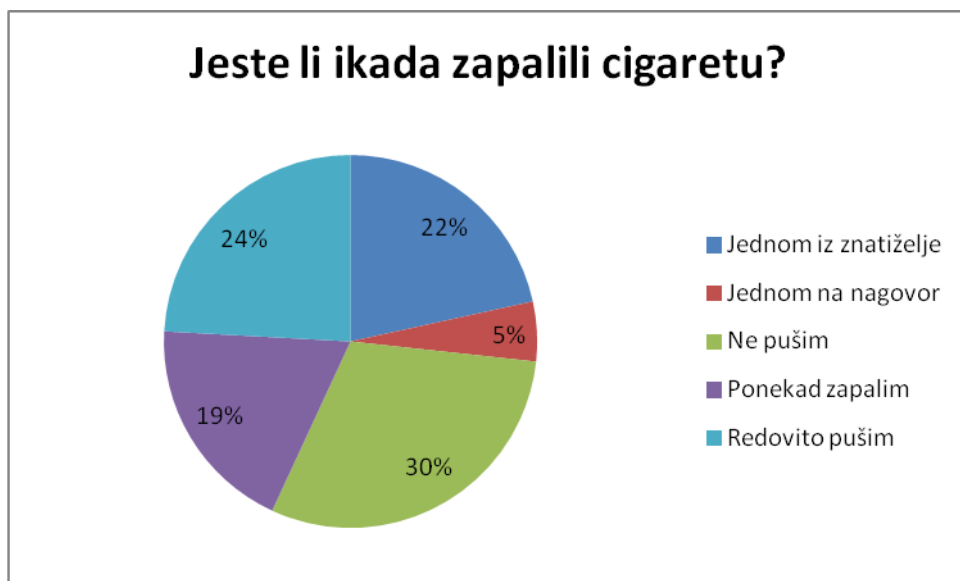
U srednjoj tehničkoj školi anketu je ispunjavalo sto osamnaest učenika. Od toga sto jedanaest ispitanika muškog spola, a sedam ženskog spola.

Na pitanje. „Puši li tvoja majka?“ dvadeset i tri ispitanika dalo je potvrđan odgovor, a devedeset i pet ispitanika dalo je negativan odgovor. Na pitanje: „Puši li tvoj otac?“ potvrđan odgovor dalo je trideset i osam ispitanika, a njih osamdeset odgovorilo je negativno.

Slika 12. Učestalost pušenja roditelja srednje tehničke škole

Sljedeće pitanje na koje su svi ispitanici odgovarali je: „Jeste li ste ikada zapalili cigaretu?“. dvadeset i pet ispitanika odgovorilo je jednom iz znatiželje, što iznosi 22%. Jednom na nagovor odabralo je šest ispitanika, što u postocima iznosi 5%. Nikad nije zapalilo trideset i pet ispitanika, odnosno 30%. Ponekad zapali dvadeset i dva ispitanika, u postocima 19%, dok dvadeset i osam ispitanika odnosno 24% redovito puši.

Slika 13. Učestalost pušenja učenika srednje tehničke škole

Na pitanje: „Sa koliko godina ste prvi puta zapalili?“ od sto osamnaest ispitanika nikada nije zapalilo cigaretu njih trideset i devet, dok sedamdeset i devet ispitanika puši ponekad ili redovito prosjek godina iznosi 13,5 godina.

U anketi nije izostavljeno pitanje: „Mislite li da je društvo potrebno informirati o posljedicama štetnog pušenja?“ sedamdeset i osam ispitanika odgovorilo je da je potrebno, ostalih četrdeset ispitanika odgovorilo je kako to nije potrebno.

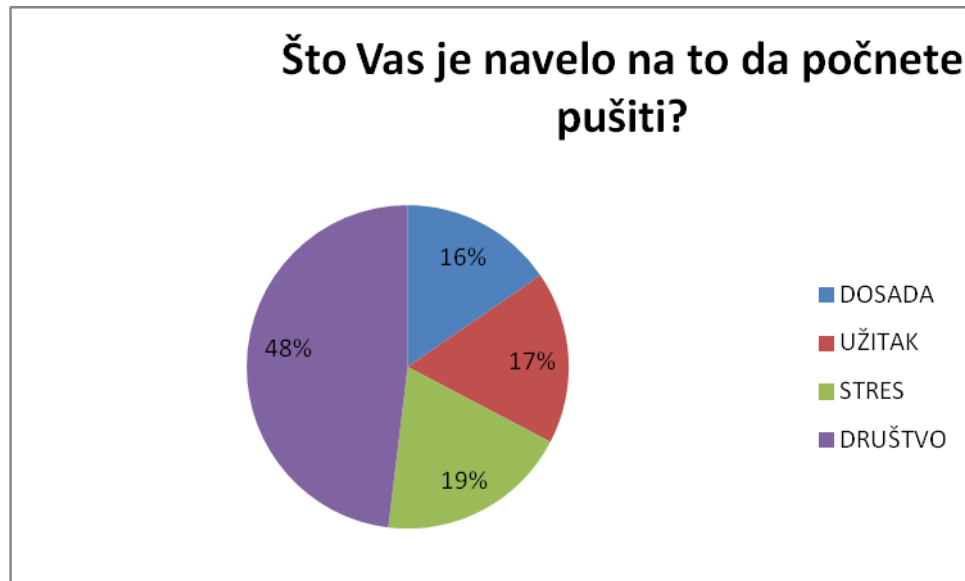
Na pitanje: „Da li bi ste se Vi željeli više informirati o posljedicama štetnog pušenja?“ dvadeset i pet ispitanika dalo je potvrđan odgovor, dok je čak devedeset i tri ispitanika dalo negativan odgovor.

Sljedeće pitanje: „Smatrate li da je pušenje ozbiljan problem u našem društvu?“ sedamdeset i jedan ispitanik odgovorio potvrđno, a četrdeset i sedam ispitanika odgovorilo je da pušenje ne smatraju problemom u našem društvu.

Na pitanje: „Smatrate li da je maloljetnim osobama teško doći do cigareta?“ samo pet ispitanika dalo je potvrđan odgovor, dok je njih čak sto trinaest odgovorilo kako ne smatraju da je maloljetnicima teško doći do cigareta.

Sljedeća pitanja odgovarali su ispitanici koji konzumiraju cigarete redovito ili ponekad. Takvih ispitanika je pedeset. Prvo postavljeno pitanje je: „Što Vas je navelo na to da počnete pušiti?“. osam ispitanika odgovorilo je zbog dosade, devet ispitanika zbog užitka, deset

ispitanika zbog stresa, a dvadeset i pet ispitanika zbog društva. Slika 14. grafički prikazuje rezultat.

Slika 14. Razlozi pušenja učenika srednje tehničke škole

Na pitanje: „Zašto pušite?“ devet ispitanika odgovorilo je zbog dosade, jedanaest ispitanika zbog stresa. Zbog užitka trinaest ispitanika, a zbog društva dvadeset i dva ispitanika.

Na sljedeće pitanje: „Želite li prestati pušiti?“ samo njih osam odgovorilo je potvrdno, devetanest ispitanika odgovorilo je da ne znaju, te dvadeset i tri ispitanika odgovorilo je da ne želi prestati pušiti.

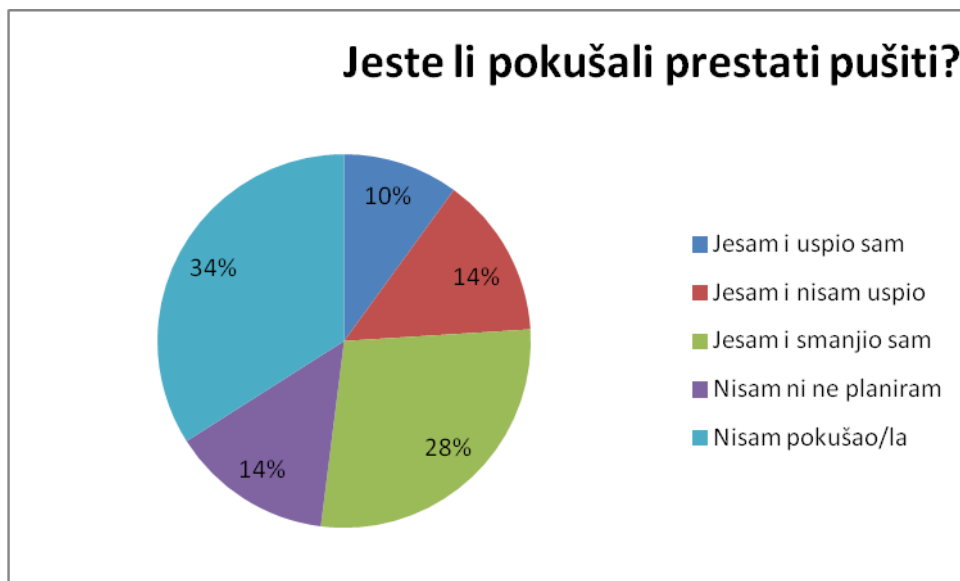
Na pitanje: „Znaju li Vaši roditelji da pušite?“ dvadeset i sedam ispitanika odgovorilo je da njihovi roditelji znaju da konzumiraju cigarete, dvadeset i tri ispitanika odgovorilo je da im roditelji ne znaju da konzumiraju cigarete.

Na pitanje „Kupuju li Vam roditelji cigarete?“ pet ispitanika dalo je potvrđan odgovor, dvanaest ispitanika dogovorilo je da im roditelji ponekad kupuju cigarete, a trideset i tri ispitanika je odgovorilo da im roditelji ne kupuju cigarete.

Na pitanje: „Jeste li ikada nagovarali prijatelja da zapali cigaretu?“ dvadeset i jedan ispitanik je dao potvrđan odgovor, a dvadeset i devet negativan odgovor.

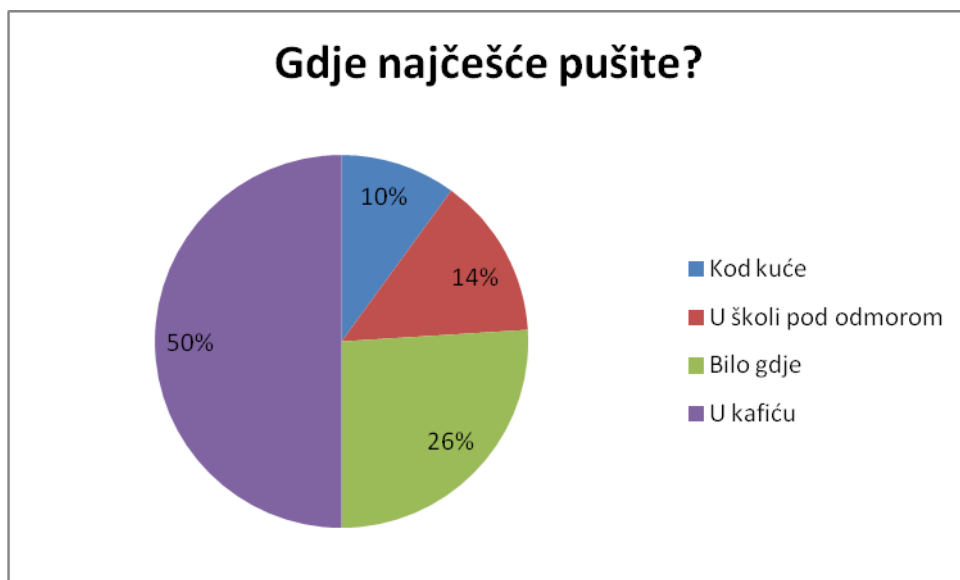
Na pitanje: „Jeste li pokušali prestati pušiti?“, odgovor: „Jesam i uspio sam“ odabralo je pet ispitanika, što iznosi 10%. Sedam ispitanika odnosno 14% odgovorilo je da jesu, ali nisu uspjeli. Sedam ispitanika odgovorilo je da nisu i da ne planiraju, što u postocima iznosi 14%.

Četnaest ispitanika ili 28% odgovorilo je da jesu i da su smanjili konzumaciju cigareta, te njih sedamnaest ili 34% odgovorilo je da nisu pokušali.

Slika 15. Pokušaji prestanka pušenja učenika srednje tehničke škole

Na pitanje: „Gdje najčešće pušite?“ pet ispitanika odgovorilo je kod kuće, sedam u školi pod odmorom, trinaest ispitanika odgovorilo je bilo gdje, te dvadeset i pet ispitanika odgovorilo je u kafiću. Slika 16. grafički prikazuje rezultat.

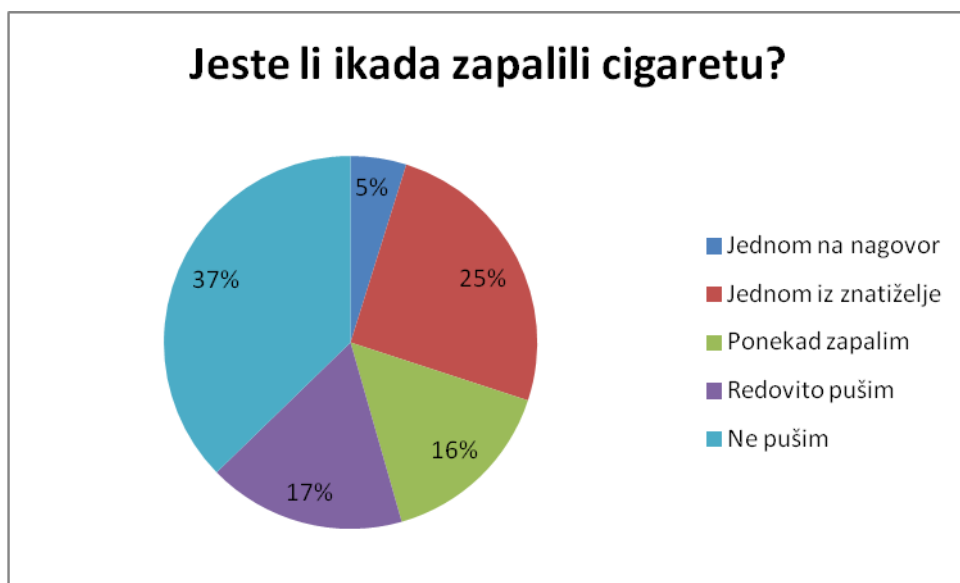

Slika 16. Najčešća mjesta konzumiranja cigareta učenika srednje tehničke škole

4.4. Zbirni rezultati istraživanja

Ukupno je tristo sedamdeset i šest ispitanika. Dvjesto ispitanika je muškog spola, te sto sedamdeset i šest ispitanika ženskog spola. Prosjek godina svih ispitanika je 16,1 godina.

Dvjesto trideset i sedam ispitanika bar jednom u životu zapalilo je cigaretu, dok njih šezdeset i četiri redovito puši. Cigaretu nikada nije zapalilo sto trideset i devet ispitanika. Slika 17. grafički prikazuje rezultate pušenja ispitanika.

Slika 17. Ukupna učestalost pušenja na ispitanicima

Tristo četrnaest ispitanika odgovorilo je da društvo treba više informirati o posljedicama štetnog pušenja, dok šezdeset i dva ispitanika odgovorilo je da ne treba.

Sto pedeset i sedam ispitanika odgovorilo je da bi željeli imati predavanje/edukaciju o štetnosti pušenja, dok ostalih dvjesto devetnaest ispitanika odgovorilo je da ne želi edukaciju.

Dvjesto sedamdeset i osam ispitanika smatra da je pušenje ozbiljan problem u našem društvu, a devedeset i osam ispitanika suprotnog mišljenja.

Trideset i tri ispitanika smatra da je maloljetnim osobama teško doći do cigareta, a ostalih tristo četrdeset i tri ispitanika smatra da uopće nije problem maloljetnim osobama doći do cigareta.

Pedeset i devet ispitanika nagovaralo je prijatelja/prijateljicu da zapali cigaretu, dok je tristo sedamnaest ostalo suzdržano, odnosno nisu nagovarali prijatelje da zapale.

4.5. Razlike u učestalosti i stavovima pušenja između medicinske i tehničke škole

U medicinskoj školi je bilo ukupno sto devetnaest ispitanika, a u tehničkoj sto osamnaest ispitanika, što je skoro isti broj ispitanika, te će se moći uvidjeti bitna razlika između škola.

U medicinskoj školi sto šest ispitanika smatraju da je društvo potrebno informirati o posljedicama štetnog pušenja, dok u tehničkoj školi to misli njih sedamdeset i osam. Iz toga se vidi razlika da je 23,7% više učenika u medicinskoj školi koji su bolje upućeni o štetnosti pušenja od učenika tehničke škole. Osamdeset i pet ispitanika medicinske škole smatra da je pušenje ozbiljan problem u našem društvu, dok u tehničkoj školi isto smatra sedamdeset i jedan ispitanik.

Na pitanje da li bi oni željeli imati predavanje o štetnosti pušenja i tako se više informirati o tome, dolazimo do sljedećih rezultata. Četrdeset i šest ispitanika medicinske škole Bjelovar daje potvrđan odgovor, dok u tehničkoj školi Bjelovar samo dvadeset i pet ispitanika bi željelo imati predavanje/edukaciju o štetnosti pušenja. Ovdje dolazi do problema. Iako su prethodno u visokom broju odgovorili da je pušenje ozbiljan problem u našem društvu, kada ih se pita ipak ne bi željeli bolju edukaciju o štetnosti pušenja. Dakle ne uviđaju da su i oni dio tog društva koji na aktivan ili pasivan način sudjeluje u pušenju.

Do još većeg problema dolazi kod pitanja smatraju li da je maloljetnicima teško doći do cigareta. U medicinskoj školi je tek njih tri dalo potvrđan odgovor, a u tehničkoj nešto veći broj, točnije pet ispitanika. Ovdje se je još jednom potvrdilo kako su zakazale pojedine institucije koje nisu trebale. Po tom pitanju pod hitno nešto treba napraviti. Kako bi se čim prije učestalost pušenja kod djece i adolescenata polako smanjivalo, a ne iz godine u godinu povećavalo.

Iako su učenici medicinske škole po ovim rezultatima svjesniji štetnosti pušenja, sljedeći rezultati su poražavajući. Od ukupno sto devetnaest ispitanika u medicinskoj školi njih šezdeset i setam redovito ili povremeno puši, dok u tehničkoj školi od ukupno sto osamnaest ispitanika, njih pedeset redovito ili povremeno puši. Iz ovoga se vidi da vrsta škole nema nikakve veze s učestalosti pušenja, već da ima društvo i manjak edukacije.

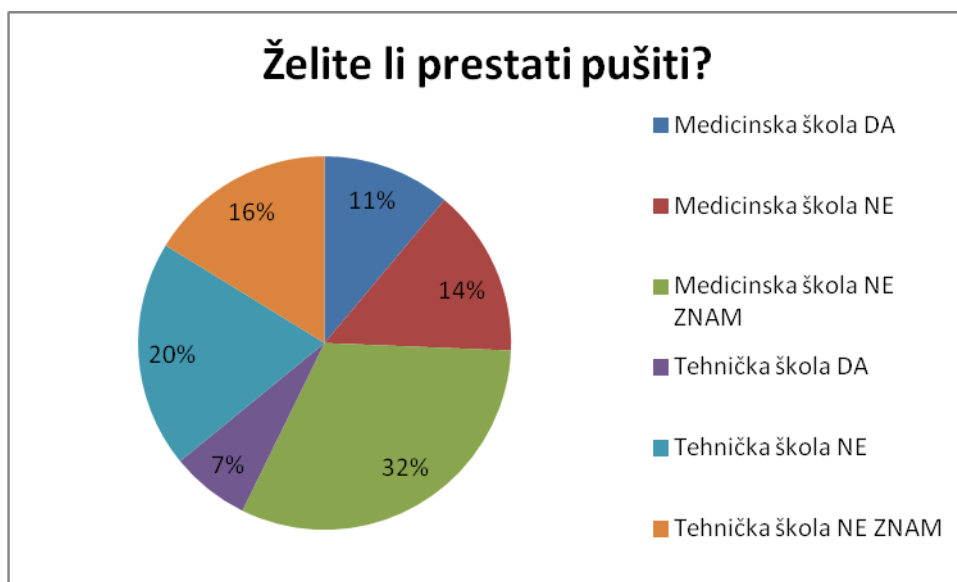
Učenici medicinske škole na pitanje: „Što Vas je navelo na to da počnete pušiti?“ sa 10% odgovaraju dosada, 27% užitak, 27% stres 36% društvo. Dok učenici tehničke škole odgovaraju: 16% dosada, 17% zbog užitka, 19% zbog stresa, te njih 48% zbog društva. Kod stresa se vidi bitna razlika između škola. Većem stresu u medicinskoj školi pridonosi što učenici ponekad borave cijeli dan u školi. Ujutro imaju praksu, a poslije prakse školu, te tako znaju imati

uzastopno nekoliko tjedana. Kod tehničke škole to nije običaj. Kod jedne i druge škole najveći postotak uzroka pušenja je društvo. Iz toga se vidi kako društvo ima veliki utjecaj na adolescente i na njihovo rizično ponašanje, odnosno prvom njihovom koraku prema ovisnost.

Na pitanje jeste li ikada nagovarali prijatelja da zapali cigaretu trideset i tri ispitanika medicinske škole su odgovorilo je da jesu, od ukupno šezdeset i sedam ispitanika. U tehničkoj školi potvrđan odgovor dalo je dvadeset i jedan ispitanik, od ukupno pedeset ispitanika.

„Učenici ili učenice pušači znatno utječu na odluku o pušenju svojih vršnjaka nepušača. u studijama o tom pitanju iznosi se da oko 75% mladeži počinje pušiti pod utjecajem svojih vršnjaka pušača“(2).

Sljedeće pitanje: „Želite li prestati pušiti?“ bitno se razlikuje u odgovoru ne znam. Učenici medicinske škole odgovorili su potvrđna sa 32%, dok su učenici tehničke škole dali 16% za taj odgovor.

Slika 18. Želja za prestankom pušenja učenika srednje medicinske i tehničke škole

Učenici medicinske škole koji su odgovorili da žele prestati pušiti, ali nisu uspjeli u postocima iznosi 19%, dok oni koji nisu pokušali iznosi 33%. Postotak učenika tehničke škole koji žele prestati pušiti, ali nisu uspjeli iznosi 14%, dok oni koji nisu pokušali iznosi 34%. U ovim rezultatima vidi se kako učenici imaju konstantno neku zapreku u prestanku pušenja, čemu uzrok može biti ponajprije društvo.

5. RASPRAVA

5.1. Pušenje u osnovnoj školi

Prema provedenom istraživanju 2011./2012. godine koje je izvršila Služba za školsku medicinu Zavoda za javno zdravstvo Bjelovarsko-bilogorske županije na ukupno četrdeset i sedam ispitanika koji su bili učenici osmih razreda, sa prosjekom godina 13,8 dobili su se sljedeći rezultati: 25,5% ispitanika puši svaki dan, njih 12,2% povremeno, te 63,3% nikada ne puši (8).

U usporedbi sa istraživanjem iz ovog rada, gdje su dobiveni sljedeći rezultati: redovito ne puši nitko, ponekad puši 4%, jedanput je zapalilo 36% ispitanika, a 60% nikada nije zapalilo. Vidi se kako stopa pušenja raste iz godine u godinu i to od najranije dobi. Prosjek godina kada su prvi put zapalili cigaretu je 11,3 godina. Zbog sve manjeg prosjeka godina potrebno je od najranije dobi djecu educirati o štetnosti pušenja i drugih vrsta ovisnosti.

Kada je bilo postavljeno pitanje da li misle da je društvo potrebno više educirati o štetnosti pušenja, čak sto trideset ispitanika odgovorilo je da je potrebno, a sto dvadeset i dva ispitanika smatra da je to ozbiljan problem u našem društvu, dok samo osamdeset i šest ispitanika bi željelo imati neku vrstu edukacije o štetnosti pušenja. Iz priloženih rezultata vidi se problem da ispitanici iako znaju da je pušenje štetno, ipak nekolicina njih ne bi željela imati predavanje o pušenju. To su većinom oni koji ponekad zapale i oni koji su već jednom zapalili cigaretu, što ne znači da više neće.

Drugi problem vidi se u pitanju: da li je maloljetnicima teško doći do cigareta. Samo dvadeset i pet ispitanika dalo je potvrđan odgovor, dok je ostalih sto četrnaest ispitanika dalo negativan odgovor, odnosno da maloljetnicima nije teško doći do cigareta. Ovo je propust institucija koje kontroliraju prodaju cigarete maloljetnicima i propust osoba na blagajnama u prodavaonicama. Svima njima je potrebna neka vrste edukacije kako se takvi propusti ne bi dešavali. Kako bi time pokušali smanjiti stopu pušenja i započinjanja te vrste ovisnosti bar u osnovnoj školi, kada se i događaju najčešća eksperimentiranja ove vrste ovisnosti, a nakon toga i same osobe postaju ovisne.

U sprječavanju pušenja bitno je uključiti odgojno obrazovne ustanove, a na prvom mjestu je vrlo bitno uključiti obitelj.

5.2. Pušenje u srednjoj školi

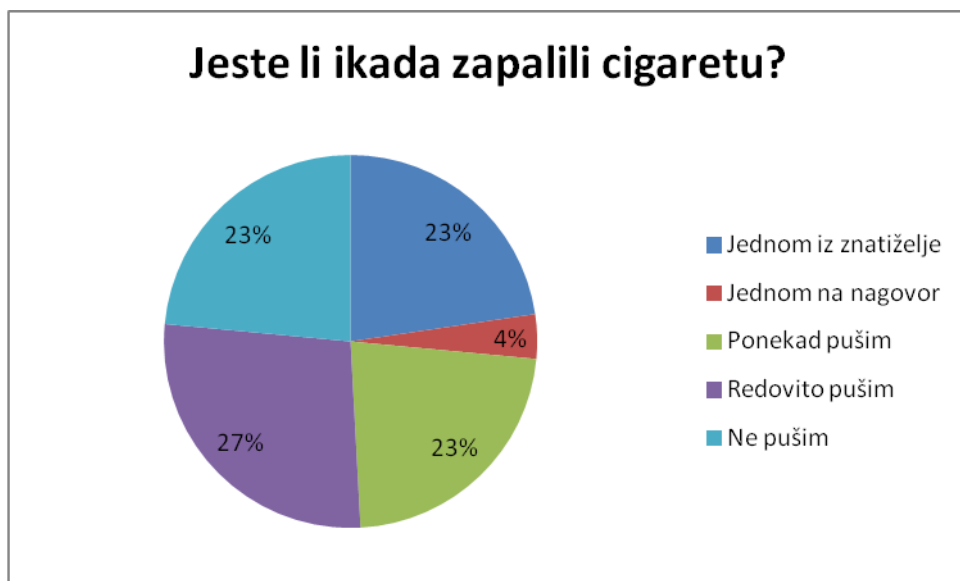
Istraživanje o učestalosti pušenja među mladima i adolescentima provedeno je na području Virovitičko podravske županije 2004./2005. godine (8). U istraživanju su sudjelovali učenici srednjih škola. Ukupno ispitanih učenika bilo je osamsto osamdeset i jedan, od toga tristo šezdeset i tri muškoga spola i petsto osamnaest ženskog spola. Redovito puši dvjesto dvadeset i šest, ponekad dvjesto ispitanika, a nikada nije zapalilo četiristo pedeset i pet ispitanika.

U drugom istraživanju koje je provedeno školske godine 2011./2012. u srednjim školama, točnije nad učenicima trećih razreda srednje škole u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji bio je šesto četrdeset i jedan ispitanik, od kojih su tristo pedeset i osam ispitanika muškog spola i dvjesto osamdeset tri ispitanika ženskog spola, sa prosjekom godina 17,3 godina. Rezultat istraživanja dokazao je da 25,5% ispitanika puši svaki dan, povremeno puši 19,3 ispitanika, a 56,2% ispitanika nikada ne puši (8).

U istraživanju provedenom u svrhu ovog rada u srednjoj medicinskoj školi i srednjoj tehničkoj školi, ispitivanju su bili podvrgnuti učenici trećih i četvrtih razreda. Ukupno je bilo dvjesto trideset i sedam ispitanika, od koji je sto trideset i jedan ispitanik muškog spola, a sto šest ispitanika ženskog spola, sa prosjekom godina 17,7 godina.

Jednom iz znatiželje zapalili su 23% ispitanika, što nije toliko veliki postotak ako više nikada ne bi zapalili cigaretu. Jednom na nagovor zapalilo je 4%, što dokazuje da ne pristaju svi na nagovaranje i da znaju reći: „Ne hvala, ne pušim.“. Ponekad zapali 23% ispitanika, redovito puše 27%, a nikada nisu zapalili 23% ispitanika. Prosjek godina kada su prvi put zapalili je četrnaest godina. Taj podatak poručuje da je edukaciju o pušenju potrebno što ranije započeti, odnosno već u osnovnoj školi.

Dobiveni podaci ukazuju na ponovno povećanje pušenja kod adolescenata. 2011./2012. godine je bilo tek 25,5% ispitanika koji puše svaki dan i to na šesto četrdeset i jednom ispitaniku, u 2016. godini se je postotak povećao na 27% i to na manjem broju ispitanika, točnije na dvjesto trideset i sedam adolescenata. U 2011./2012. godini povremeno ih puši 19,3%, dok u 2016. godini 23% ispitanika. Porast pušenja cigareta među djecom i adolescentima vidljivo raste iz godine u godinu.

Slika 19. Učestalost pušenja učenika srednje medicinske i tehničke škole

Od ukupno sto sedamnaest ispitanika koji puše redovito ili povremeno, roditelji znaju da njih pedeset i šest puši, dok njih šezdeset i jedan još uvijek uspješno to skriva od roditelja. Pred roditeljima puši samo dvadeset i tri ispitanika, a ostalih devedeset i pet ispitanika ne puši pred roditeljima. Ovdje se vidi da iako roditelji znaju da oni puše, ispitanici ipak imaju poštovanje prema roditeljima, te se ne osjećaju ugodno dok puše pred njima. Pušenje obavljaju na drugim mjestima, ponajviše u kafiću i to sedamdeset i devet ispitanika, a ostali u školi pod odmorom, parku i slično.

„Pušiti u obiteljskom stanu znači proizvoditi tijekom dana u stambenim prostorijama na desetke i stotine litara duhanskog dima. Takav pušački stan može se nazvati duhanskom plinskom komorom, jer u njoj stalno u zraku lebdi oko 4 000 raznih kemijskih tvari, uglavnom otrova štetnih za ljudsko zdravlje. Sagorjevanjem jedne cigarete nastaju oko dvije litre dima“(2).

5.3. Pušenje u svijetu

„Svjetska zdravstvena organizacija objavila je prve podatke o prevenciji pušača u dobi od 15 godina u nekoliko europskih zemalja. Tako je 1986. zabilježeno da na području Austrije puši 13,1% djevojčica i 11,8% dječaka, u Norveškoj 17,6% djevojčica i 16,2% dječaka, u Švedskoj 10,9% djevojčica i 8,7% dječaka, u Švicarskoj 10,5% djevojčica i 9,5% dječaka, u Velsu 15,1% djevojčica i 13,1% dječaka. Na području Belgije, Finske, Mađarske, Škotske i Izraela bio je te godine među dječacima malo veći postotak pušača nego među djevojčicama“(2).

„Procjenjuje se da u svijetu puši tri milijarde i tri stotine milijuna ljudi. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije od posljedica pušenja u svijetu umire oko 6 milijuna ljudi svake godine. Zbog posljedica štetnog djelovanja duhana svakih 8 sekunda u svijetu umire jedan čovjek. U Hrvatskoj je svaka treća odrasla osoba pušač, a procjenjuje se da od bolesti vezanih uz pušenje godišnje umire čak 12 000 do 14 000 ljudi“(9).

U Crnoj Gori je provedeno istraživanje 2003. godine, o učestalosti pušenja kod djece u osnovnoj školi. Tokom istraživanja se je zaključilo da djeca počnu pušiti prije navršene desete godine života. Istraženo je da u osnovnim školama ima 3,6% djece koja redovito puše (10).

Provedeno istraživanje u Distriktu Brčko, među učenicima osnovne i srednje škole, dalo je sljedeće rezultate: među 4071 ukupan broj ispitanika, 42,8% puši, ostalih 57,2% ispitanika ne puši (11).

„Prema podacima ESPAD-ove studije iz 2011. godine na pitanje o konzumiranju cigareta u posljednjih 30 dana sa „da“ su u najvišem postotku odgovorili ispitanici iz Republike Hrvatske (41%; 1231/3002), oko pola manje ispitanika iz FBiM (31%; 1182/3813) i Republike Srbije (20%; 1217/6084), a najmanje (15%; 470/3132) iz Bosanskohercegovačkog entiteta RS“(4).

I u svijetu kao i kod nas je veliki postotak pušenja djece i adolescenata u najranijoj dobi. Kod djece dolazi do želje za isprobavanjem novih stvari u kojima se još nisu okušali. Po rezultatima prijašnjih godina se vidi kako što više godine prolaze, to je viša stopa djece koja se podvrgavaju ovisnosti.

6. ZAKLJUČAK

Usporedbom istraživanje prikazano je da svake godine ima sve više mladih i adolescenata koji se okušavaju u pušenje i to od jako rane dobi u djetinjstvu. Na početku to može biti bezazleni dim cigarete, ali naposljetku veliki broj mladih upravo od tog prvog dima postanu ovisnici o cigaretama nakon kratkog vremena. Mladi žude za iskušavanjem nečeg novog što nikada nisu iskusili niti probali.

Veliki neprijatelj u tom iskušavanju je upravo društvo, koje bi trebalo umjesto nuđenja cigaretom svoga prijatelja ili prijateljice, reći kako nije dobro da se iskušava u tome da bi upravo on ili ona mogli postati sljedeća žrtva ovisnosti.

Vrlo je bitna edukacija roditelja, ali i djece. Edukacija treba započeti već u ranom djetinjstvu, počevši od roditelja, a nastaviti se kroz odgojno obrazovane ustanove. Mladima se trebaju u svrhu prevencije pušenja organizirati radionice, kako bi na primjerima uvidjeli štetnost pušenja. Radionice treba koncipirati tako da budu zanimljive mladima kako bi ih zainteresirali da nešto novo nauče. Kao primjer možemo navesti posjet bivšeg pušača na sat razrednika koji bi ispričao priču kako je postao pušač, sve loše strane pušenja, te kako je teško prestati pušiti. Također moguće je organizirati radionice sa što više multimedijalnih sadržaja kao što su filmovi o štetnosti pušenja, poučni video isječci i slično.

Nadalje, prodavaonice u kojima se prodaju duhanski proizvodi treba pojačano nadzirati. Poneki prodavači ne pridržavaju se pravila zabrane prodavanja duhanskih proizvoda i alkohola mladima od osamnaest godina, prodavačima je bitno da prodaju, ne razmišljaju da time ugrožavaju mladi život i da tako jednog dana njihovoj djeci može netko prodati cigarete.

Gledano kroz neko određeno vremensko razdoblje u prošlosti, dosta toga se je učinilo u vezi prevencije pušenja. Došlo je do zabrane pušenje na javnim mjestima, u zatvorenim prostorima, na kutije cigareta su stavljene uznemirujuće i zabrinjavajuće fotografije. Tako da se ne može reći da se baš ništa po tom pitanju do sada nije učinilo. Dosta se toga učinilo, ali nažalost ne dovoljno. Djeca i dalje prerano počinju pušiti, tako da je jedina nada i spas što više djecu obrazovati u školama i izvan škole.

7. LITERATURA

1. Bertić Ž, Nepušenje-kako sudjelovati i pomoći ostalima da postanu nepušači, Nove staze, 2013;32:28-29.
2. Šimunić M. Zašto ne pušiti?. Zagreb: vlastita naklada; 2001. str.17-40, 65-88, 121-147
3. Bariša M. Ovisnosti. Zagreb:vlastita naklada; 1994. str. 155-170
4. Franelić IP, Markelić M, Muslić Lj, Milanović SM, Šimetin IP, Mayer D, Burić DJ, Europsko istraživanje o pušenju, pijenju i uzimanju droga među učenicima, ESPAD, The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs, Prikaz hrvatskih nacionalnih rezultata 2015. godine, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb, 2016. Dostupno na: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2016/10/HR_ESPAD_2015_RGB_3.pdf (09.10.2017.)
5. Šimetin IP, Mayer D, Milanović SM, Franelić IP, Jovičić D, Istraživanje o zdravstvenom ponašanju učenika, Health Behaviour in School-aged Children – HBSC 2013/2014, Osnovni pokazatelji zdravlja i dobrobiti učenika i učenica u Hrvatskoj. Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb, 2016. Dostupno na: <https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2016/03/HBSC2014.pdf> (09.10.2017.)
6. Mayer D, Šimetin IP, Balavić A, Heman M, Svjetsko istraživanje o uporabi duhana u mladima, Global Youth Tobacco Survey 2016 (GYTS), Zagreb 2016. Dostupno na: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2017/05/GYTS_HZJZ_WEB_000.pdf (09.10.2017.)
7. Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko – neretvanske županije. Pušenje u brojkama [Online]. Dostupno na: <http://www.zzjzdnz.hr/hr/zdravlje/pusenje-i-zdravlje/446> (20.8.2017.)
8. Grabovac S, Opačić M, Ceronja I, Puharić Z, Bonetti A. Izvještaj o pušenju cigareta među školskom djecom i razlike u kvaliteti života i glasa između bivših pušača – laringektomiranih osoba i zdravih nepušača. Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru [Elektronički članak].

2013. Dostupno na:

http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=166466

(11.08.2017.)

9. Nastavni zavod za javno zdravstvo Splitsko – dalmatinske županije. Štetni učinci pušenja [Online]. Dostupno na: <http://www.nzjz-split.hr/web/index.php/hr/ostale-vijesti/308-stetni-ucinci-pusenja> (23.9.2017.)
10. Ljaljević A, Zvrko E, Stojiljković M. Problem pušenja među mladima u Crnoj Gori [Elektronički članak]. Dostupno na: [file:///C:/Users/MATEA/Downloads/article5Archives32008_1874%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/MATEA/Downloads/article5Archives32008_1874%20(1).pdf) (5.10.2017.)
11. Domić A, Tairović H, Sajko MČ. Pušenje cigareta među adolescentima u Distriktu Brčko u Bosni i Hercegovini: Presječna studija. Liječnički vjesnik (Elektronički zapis) 2016. Dostupno na: [file:///C:/Users/MATEA/Downloads/PUSENJE_CIGARETA_ME_U_ADOLESCENTIMA_U_DISTRIKTU_BRCKO_U_BOSNI_I_HERCEGOVINI%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/MATEA/Downloads/PUSENJE_CIGARETA_ME_U_ADOLESCENTIMA_U_DISTRIKTU_BRCKO_U_BOSNI_I_HERCEGOVINI%20(2).pdf) (29.08.2017)

8. OZNAKE I KRATICE

ESPAD – *European School Survey on Alcohol and Other Drugs* (Epidemiološko istraživanje upotrebe duhana, alkohola i ostalih droga među mladima)

GYTS – *Global Youth Tobacco Survey* (Svjetsko istraživanje upotrebe duhana među mladima)

HBSC – *Health Behaviour in School-aged Children* (Istraživanje o zdravstvenom ponašanju učenika)

9. SAŽETAK

Pušenje je raširena i opasna ovisnost u čiju prevenciju se sve više ulaže. Najčešći začeci ove ovisnosti sežu u adolescentsku dob.

Istraživanje provedeno u ovom radu rađeno je u svrhu izrade Završnog rada, u kojem je obrađena tema učestalosti pušenja među adolescentima te njihov stav prema pušenju. U svrhu istraživanja provedene su ankete tijekom 2016. godine s učenicima jedne osnovne i dvjema srednjim školama u Bjelovaru i okolici. Anketu su ispunjavali učenici osnovne škole u Novoj Rači, njih sto tridest i devet, učenici tehničke škole u Bjelovaru, sto osamnaest ispitanika, te učenici medicinske škole Bjelovar, sto devetnaest ispitanika. Ukupan broj ispitanika je tristo sedamdeset i šest učenika, od kojih sto dvadest i dva ponekad ili redovito puši. Rezultati istraživanja pokazuju da je edukacija djece na jako niskom nivou, te da mladi nisu zainteresirani za proširivanjem znanja o rizicima ove ovisnosti. Iz obrađenih podataka u anketama proizlazi i važnost ovog rada koji pokazuje da je potrebno uložiti puno napora u prevenciji ovisnosti o cigaretama kako bi mladi shvatili njenu opasnost.

Ključne riječi: pušenje, adolescenti, edukacija

10. SUMMARY

Smoking is a widespread and dangerous addiction and huge efforts and investments are made into preventing it. Adolescent age is most common stage of life when this addiction starts.

The research carried out in this paper was conducted for the purpose of the bachelor's thesis, which covers topic of spread of smokers among adolescents and their attitude towards smoking. For the purpose of the thesis, surveys were conducted during 2016 with pupils of one primary and two secondary schools in Bjelovar and the surrounding area. The survey was conducted with 139 primary school pupils in Nova Rača, 118 students of technical school in Bjelovar and 119 students of medical school Bjelovar. The total number of interviewed students is 376, of whom 122 occasionally or regularly smoke. Furthermore, research results show that awareness of dangers that smoking brings is at a very low level among adolescents and that young people are not interested in widening knowledge about the risks of this addiction. The importance of this paper is evident from the processed data in the surveys, which indicates that a lot of effort has to be made in preventing smoking so that young people realize its danger.

Keywords: smoking, adolescents, education

IZJAVA O AUTORSTVU ZAVRŠNOG RADA

Pod punom odgovornošću izjavljujem da sam ovaj rad izradio/la samostalno, poštujući načela akademske čestitosti, pravila struke te pravila i norme standardnog hrvatskog jezika. Rad je moje autorsko djelo i svi su preuzeti citati i parafraze u njemu primjereno označeni.

Mjesto i datum	Ime i prezime studenta/ice	Potpis studenta/ice
U Bjelovaru, <u>30.10.2017.</u>	VALENTINA ANTOLIĆ	Valentina Antolić

Prema Odluci Visoke tehničke škole u Bjelovaru, a u skladu sa Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, elektroničke inačice završnih radova studenata Visoke tehničke škole u Bjelovaru bit će pohranjene i javno dostupne u internetskoj bazi Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Ukoliko ste suglasni da tekst Vašeg završnog rada u cijelosti bude javno objavljen, molimo Vas da to potvrdite potpisom.

Suglasnost za objavljivanje elektroničke inačice završnog rada u javno dostupnom nacionalnom repozitoriju

VALENTINA ANTOLIĆ

ime i prezime studenta/ice

Dajem suglasnost da se radi promicanja otvorenog i slobodnog pristupa znanju i informacijama cjeloviti tekst mojeg završnog rada pohrani u repozitorij Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i time učini javno dostupnim.

Svojim potpisom potvrđujem istovjetnost tiskane i elektroničke inačice završnog rada.

U Bjelovaru, 30.10.2017.

Valentina Antolić

potpis studenta/ice